

V. A nyilvános fogadások összeférhetetlenek lévén a műkedveléssel, az egyesületek azt minden rendelkezésükre álló eszközzel megakadályozzák vagy korlátozzák; különösen pedig eltöltik azok hivatalos szervezését a versenyek keretén belül.

VI. Minthogy a különböző sportnemek kivétel nélkül a tiszta műkedvelés felé hajlanak, a díjak pénzbeli fentartására és indoklására egy sportnemben sem létezik állandó ok; mégis a lovas- és a hajós-sportra, valamint a lövészetre a műkedvelőnek általános meghatározása nem fog nyomban alkalmaztatni.

VII. Nem engedhető meg, hogy valaki egyik sportnemben műkedvelő, egy másikban hivatásbeli (professzionátus) legyen. K. F.

IRODALOM.

Arnhold Nándor. A rajzoktatás reformja. Adalék rajzoktatásunk emeléséhez. 3-rét. 91 l. Munkács, 1893. Ára 80 kr.

A szerző abból indulva ki, hogy «a rajzoktatás hazai iskoláinkban elég fogyatékos», mint szakember könyvet írt azért, hogy e fogyatékoságon segítsen. Szándéka elismerésre méltó és munkája figyelmet érdemel, bár a könyv írójával nem mindenben érthetek egyet. «A rajzoktatásnak mint általánosan képző tanulmánynak teljes mértékben való érvényesülését» óhajtja kieszközölni; és «főképen arra törekszik, hogy a rajzoktatásnak, mint a nevelés-oktatás kiváló tényezőjének roppant jelentőségét kifejtse, a felmerülő nehézségek természetét és nagyságát elfogulatlanul megállapítsa s egyúttal a fennforgó helytelenségek tarthatatlanságára rámutasson.»

A legjobb komoly szándékkal fogott munkájához és 91 oldalra terjedő könyvében a rajzitanítás feladatáról, a helyes látásról, továbbá a tananyagról, a melyet a sík alakok, a testminták és a természet utáni tanulmánya szerint három részre oszt fel, a szépépzékről és művészeti értelem fejlesztéséről és végre a kézügyességről összegyűjtött anyagát nyújtja az olvasónak. — Mint iskolai ember a gyakorlat embere is, tehát a tapasztalásból is merít; és előre jelezhetem, hogy könyvében az ebből eredő közlések az értékesebbek. De ez csak a részletekre vonatkozik. Szándéka és álláspontja a következőkben nyilvánul.

Az iskolai rajzoktatást — a maga módja szerint — a művészet szolgálatában is szeretné látni. Ez természetes. De, hogy művészeti viszonyainkból következtetve azt mondja, hogy «az iskolai rajzoktatás-

nak nálunk általában fontosabb jelentősége, mélyebbre ható hivatásavan, mint a külföldön», — ez már tévedés. Mert nem a művészet vagy élvezete emelésére nevelünk — ez csak másodrendű kérdés — ; hanem fordítva: a művészetet nevelési célokra fordíthatjuk. A «mélyebbre ható hivatást és fontosabb jelentőséget» pedig nem ebben az irányban kell keresni. A rajzoktatásnak céljai mindenütt ugyanazok; a külföldön úgy mint minálunk. Az a külföldre való hivatkozás pedig éppen ebben az esetben nincs helyén. Mert a középiskolai rajztanítással a külföldön épp oly kevéssé vannak tisztában mint minálunk. A tény az, hogy nem igen tudnak vele mit csinálni. És úgy látom, a szerző is hasonló helyzetben van. — Alább a 7. lapon azt mondja, hogy «ezért különösen közép- és polgári iskoláinkban jut néki (a rajzoktatásnak) előkelő szerep» ; és «a rajzoktatás tehát (?) oly kérdés, mely főleg a közép- és polgári iskola szempontjából tárgyalandó». Nézetem szerint a szerzőnek ez a második tévedése. Ő — a mint látszik — mindig valami külön tanulmányról szól, a mi a fentiekkel együtt álláspontját eléggé jellemezi. Az iskolai rajztanítással mostanában nagyrészt azért is érünk el oly keveset, mert azt mint valami külön tanulmányt csak a középiskolába és annak is csak legfeljebb hat osztályába szorítjuk — úgy, a hogy. Szerzőnek könyve végén nyújtott összefoglalásából kitűnik, hogy a rajzot a középiskolának mind a nyolcz osztályában (de csakis heti két órában) kívánja tanítani. Tehát voltaképpen csak a kibővített tananyagnak nyolcz évre való újabb felosztását adja. Ez lenne tehát — szerző szerint — a rajztanítás reformja (?)

Nem tartom lehetségesnek, hogy úgy a középiskolai, mint általán iskolai rajztanításnak reformálásáról addig komolyan szó lehetne, a míg maga az egész iskolai tanítás reformálva nem lesz. Egymagában a rajzot a többi nélkül nem lehet reformálni, és éppen nem — akár egységes, akár nem — csak a középiskolában. Azért kifogásolom azt, hogy törekvéseiben szerző ennyivel megelégedett. Mindaddig, a míg a rajztanítást a többi mellett valami magában különálló és a többivel össze nem függő dolognak tartjuk, ily kísérletezések és reformálási erőlködések hajótörést fognak szenvedni. Részletekre nézve a dologgal való ilyen foglalkozás itt-ott haszonnal járhat ugyan, de egészben ez a gyógy mód sokkal homöopathikusabb természetű, semhogy tőle javulást várni lehetne. Utóvégre is a feladat általában csak az lehet, hogy a megfigyelést, a szemléletet és az ábrázolást a tanítással ott, a hol csak lehet összekapcsoljuk és a graphikai kifejezés előnyeit feltüntessük. Ennél tovább menni nem lehet, bár vele egyebet is összeköthetünk. De erre meg nem csak a középiskola és a rajzóra alkalmas! Ez épp oly bizonyos, mint hogy iskolai rajztanításunkon tanterv egymagában nem segíthet. És ez szerző tantervére nézve annál is inkább áll, mert a tananyag részletezése helyett

csak általános kitételekkel elégszik meg. Pedig az ő szempontjából éppen ez fontos dolog lenne.

Egész könyve különben vegyes hatással van az olvasóra. Részletes ismertetését itt nem adhatom, azért röviden csak annyit említék fel, hogy a munka gondolkodás eredményének benyomását teszi. Ujat nem ad; hanem inkább sok visszás, de szintén már ismertnek feltehető dologra figyelmeztet. Olvasottságának a szerző túlságosan sok bizonyítékát kívánja adni; úgy, hogy hosszadalmassá lesz, és vegyesen a sok praktikai, stilisztikai, methodikai, æsthetikai, alaktani, physikai és physiologiai észrevétel közé aztán koczkrátatott állítások is csúsznak be. Kitételeiben és meghatározásaiban nem pontos; szakkifejezései pedig néha nem csak újak, hanem zavarosak is. Meglátszik, hogy ez a könyv is egy másiknak hatása alatt készült, a mit nem lehet éppen előnye közé számítani. De mindezek daczára a könyvet a szaktársak figyelmébe lehet ajánlani.

Cs. Gy.

A régi Róma, a legújabb ásátások világitásában. Irta *Lanciani Rudolf*. Fordította *Lubóczy Zsófia*. A M. T. Akadémia könyvkiadó-vállalata. Új folyam. 15. kötet. Budapest, 1894.

Az a nagy átalakulás, mely 1872-től 1883-ig Róma területi viszonyait óriási mértékben fejlesztette, jelzi egyúttal az archæologiai ásátások váratlan térfoglalását. 270 millió négyszög láb terület jutott így felszínre, s csupán a Capitoliumba 44,727 db műtárgy került, nem is számítva a hihetetlen mennyiségű terra-cotta, csont, üveg, zománcz, réz, vas, stucco stb. leletet. Az epigraphia gyarapodását pedig az a körülmény bizonyítja, hogy míg a berlini tud. akademia Corpus Inscriptionum Latinarum-a ötszáz év alatt 3925 régi felirást mutathatott fel, a római ásátásoknak hét év leforgásán belül ezernél többet sikerült megmennteniök. S érdekes, hogy egész a történelem előtti korig visszavezetnek Róma leletei: Servius Tullius falainál régebbi temető nyomait tárják fel tömérdek bronz és borostyán tárgygyal; valamint ugyane király sáncaiból is nagy darabot, 14 kaput, egészben véve az ősi Rómából 3,967,200 négyszög meter területet segítenek napvilágra.

Az ásátások lelke, Lanciani Rudolf, a római egyetem archæologus tanára és Róma régiségeinek őre, ki a jelzett műben ép ennek a fényes időszaknak rajzát vázolja. Mindenek előtt négy korszakra osztja archæologiai szempontból szülővárosának a nyugot-római birodalom eleste óta lefolyt történetét. A második, mely a seicentőig az olasz renaissance korát foglalja magában, leginkább érdekes, a mennyiben a humanismus nevében legtöbbet ártott a régi Róma emlékeinek. Határozottan védel-